

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ЯК ГОЛОВНА КАТЕГОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКОЛОГІЇ МЕЗОРІВНЯ

Буколова В. В., аспірант, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Перспективи, динаміка та загальний вектор соціально-економічного зростання національної економіки значною мірою залежать від економічної безпеки держави та її регіонів. Економічна безпека держави, регіону, галузі та підприємства є предметом дослідження у новітній системі знань – економічній безпекології. Кожен з об'єктів - держава, регіон, галузь та підприємство – має свої особливості в оцінюванні та забезпеченні економічної безпеки, системотворенні, функціонуванні системи економічної безпеки та її об'єктивізації. Ці особливості зумовлені характерними рисами об'єкта економічної безпеки (держава, регіон, галузь та підприємство), які значною мірою визначають напрями створення експлейнарного та методологічного базису економічної безпекології відповідного рівня.

Властивості регіону як комплексного соціально-економічного утворення зумовили доцільність виділення як основного об'єкта дослідження в економічній безпекології мезорівня такого виду безпеки як соціально-економічна. На рівні регіону розгляд окремо економічної та соціальної безпеки не спроможний надати достовірні результати, хоча б тому, що економічний розвиток регіону, який можливий за умови його економічної безпеки, не є самометою, а спрямований на підвищення рівня життя населення регіону та його комфортності, які у сукупності формують соціальну безпеку регіону. Саме тому в економічній безпекології мезорівня має розглядатися соціально-економічна безпека.

Створення будь-якої наукової системи знань починається з узагальнення наявних емпіричних знань, наукових фактів, потреб практики, опису суттєвих ознак об'єкта дослідження або результатів спостереження, упорядкування яких надає уявлення про об'єкт дослідження з використанням термінів, дефініцій та понять понятійно-категоріального апарату, пояснює природу, зміст та особливості об'єкта дослідження. Тобто йдеться про експлейнарний базис науки, який слугує фундаментом її теоретичного та методологічного базису. У такому сенсі економічна безпекологія мезорівня не є винятком.

З числа загальнонаукових методів у формуванні експлейнарного базису економічна безпекологія мезорівня доцільне застосування дескриптивного аналізу, який дозволяє виявити смисли основних понять, якими оперує ця наукова система.

Головною категорією економічної безпекології мезорівня, таким чином, є соціально-економічна безпека. Сьогодні відсутня єдність думок щодо змісту цього поняття. Результати аналізу наявних визначень змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону" послугували підставою виділення підходів до визначення змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону"

(так, як це виконано у [3, с. 15-18] стосовно упорядкування визначень змісту поняття "економічна безпека держави", звичайно ж, з урахуванням зміни об'єкта безпеки):

адаптивний: поєднання основних смислів визначень понять "економічна безпека регіону" та "соціальна безпека регіону";

діяльнісний: система (комплекс, сукупність) заходів щодо захисту регіональних інтересів або певний стан регіональної економіки, для якого притаманні певні риси (стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, результативність регіонального управління, збалансованість регіональних інтересів з інтересами держави), або який описується за допомогою системи параметрів;

кон'юнктурний: сукупність умов, чинників і ресурсів, які у сукупності утворюють потенціал регіону, використання якого виступає основою забезпечення соціально-економічної безпеки регіону;

протекціоністський: захищеність інтересів регіону завдяки регуляторним діям держави та використанню потенціалу регіону;

якісний: спроможність (здатність) регіону захищати інтереси економічних агентів та забезпечувати соціальні стандарти та гарантії населенню.

Визначення змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону" численні, але в них є й загальна риса - акцентування уваги на окремих аспектах поняття, що дозволяє стверджувати про їхній однобічний характер.

Поєднує всі підходи до визначення змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону" нечітка з'ясованість внутрішньої сутності поняття, відсутність акцентів на його змістовому навантаженні.

Сутність поняття "соціально-економічна безпека регіону" можна встановити за результатами дескриптивного аналізу, що надає можливість отримати стосовно предмета дослідження серед інших чітку відповідь на питання "що це"? (подобний аналіз проведений стосовно поняття "економічна безпека підприємства" в [1, с. 21-24]).

За результатами дескриптивного аналізу соціально-економічну безпеку регіону можна розглядати як стан регіону, що описується певними параметрами, як умову регіонального розвитку, як характеристику регіону. З урахуванням цього становиться зрозумілою множинність підходів до визначення змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону". Тому кожний з наданих підходів до розкриття змісту поняття "соціально-економічна безпека регіону" є правомірним і визначає орієнтири, вектори та характер дій в її забезпеченні, які доречні та доцільні в межах вибраного підходу.

Крім розкриття сутності соціально-економічної безпеки регіону необхідно встановити, в межах якого підходу вона розглядається. Вибір того чи іншого підходу дозволяє поглибити та уточнити зміст поняття "соціально-економічна безпека регіону" і також визначає характер дій щодо її забезпечення. Як відомо, в економічній безпекології у наш час сформувалися кілька підходів, в межах яких досліджується економічна безпека (держави,

регіону, підприємства): захисний, гармонізаційний, ресурсний, діяльнісний (проаналізовано у [2, с. 15-18]). З їхнього числа найпоширенішим є захисний підхід, він виник першим і завдяки асоціюванню безпеки з поняттями "загроза", "захист" і "захищеність" застосовується у переважній більшості досліджень в економічній безпекології.

У дослідженні соціально-економічної безпеки регіону може бути результативним і ресурсний підхід, якщо у його межах увагу зосередити на потенціалі регіону. Поняття "потенціал регіону" є відносно новим, тому що дослідження цього питання в регіоналістиці зосереджені переважно на окремих видах потенціалу (економічному, фінансовому, ресурсному, інноваційному, бюджетному, ринковому тощо). Визначати зміст поняття "потенціал регіону" за адитивним підходом (потенціал регіону як сума видів потенціалу) некоректно. Основою потенціалу регіону є ресурси, але розглядати їхнє використання лише в економічному контексті (перетворення у кінцевий результат) означає його розгляд лише в одному контексті (тим більш, що не всіма видами ресурсів регіон не те, що не володіє, а навіть розпоряджатися не може).

Таким чином, результати дослідження змісту головної категорії економічної безпекології мезорівня поняття "соціально-економічна безпека регіону" закладають принципові основи експлейнарного базису економічної безпекології мезорівня, відмінними рисами якого є консенсисність наукового знання завдяки колективному характеру виконуваних досліджень та їхньої контекстуальності.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства [монографія] / О. В. Ілляшенко. - Харків: Мачулін, 2016. - 504 с.
2. Козаченко Г. В. Оцінювання економічної безпеки підприємства: аналіз основних підходів / Г. В. Козаченко, Ю.С. Погорелов. — В кн.: Менеджмент безпеки держави, регіону, підприємства: проблеми і виклики сьогодення : [монографія] ; за заг. ред. З. Б. Живко, І. Г. Бабець. — Львів: Ліга-Прес, 2015. — С. 238–251.
3. Пабат О. В. Економічна безпека держави: інноваційні фактори: [монографія] / О. В. Пабат. - Львів: Інститут регіон. досліджень НАН України, 2012. - 168 с.

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах господарювання підприємства для забезпечення та покращення своєї фінансово-економічної безпеки повинні впроваджувати інноваційні системи менеджменту. Водночас, інноваційні підходи до управління, виникнення нових форм господарських взаємовідносин, постійно зростаючі інформаційні потреби менеджерів підприємств, підвищення рівня